

Kommunikationsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2023

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2023 (RP 154/2022 rd): Ärendet har lämnats till kommunikationsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 27.10.2022.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Timo Kievari, kommunikationsministeriet
- enhetschef Mikko Nygård, kommunikationsministeriet
- avdelningschef Olli-Pekka Rantala, kommunikationsministeriet
- ekonomidirektör Sirpa Korhonen, Transport- och kommunikationsverket
- direktör Ari-Pekka Manninen, Trafikledsverket
- förvaltningsdirektör Marko Viljanen, Meteorologiska institutet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Statens idrottsråd
- VR-Group Ab
- Finlands Kommunförbund
- Automobilförbundet rf
- Bilimportörerna och -industrin rf
- INFRA rf
- Linja-autoliitto
- Cykelförbundet rf
- Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- Suomen Paikallisliikenneliitto - Finlands Lokaltrafikförbund r.y.
- Vägföreningen i Finland rf
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry.

Inget yttrande av

- Jyväskylän ammattikorkeakoulu - JYVSECTEC.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Basunderhåll av transportinfrastrukturen

(1) Fokus för basunderhållet av transportinfrastrukturen ligger på att prioritera åtgärder med vilka man säkerställer den dagliga framkomligheten i trafiknätet, kvaliteten på högtrafikerade och för näringslivet viktiga delar av trafiknätet och trafiksäkerheten samt de möjligheter som digitaliseringen medför. Utskottet välkomnar att man i alla åtgärder strävar efter att beakta de mål som ställts upp i den parlamentariskt fastställda trafiksystemplanen, det vill säga tillgänglighet, effektivitet och hållbarhet inklusive motverkande av klimatförändringen. Utskottet framhåller trafiknätets betydelse, inte bara för att främja goda levnadsförhållanden för medborgarna och förbättra näringslivets verksamhetsförutsättningar, utan också för att trygga försörjningsberedskapen.

(2) Utskottet noterar med oro att finansieringen av basunderhållet av transportinfrastrukturen enligt uppgift är otillräcklig trots tilläggsfinansieringen. Byggbkostnaderna har stigit och köpkraften har försämrats betydligt under det gångna året. Jordbyggnadsindexet, som allmänt beskriver kostnaderna, steg med cirka 15 procent mellan augusti 2021 och augusti 2022. Indexhöjningen är en följd av att bland annat motorbränsle, bitumen och metallprodukter har blivit dyrare.

(3) Vid budgetförhandlingarna höjde regeringen ramnivån på 1,2 miljarder euro för 2023 med cirka 50 miljoner euro på grund av de stigande kostnaderna. Merparten av den tilläggsfinansiering på 50 miljoner euro som lagts till för att kompensera den stigande kostnadsnivån används för att öka beläggningsprogrammet för vägnätet i syfte att kontrollera kvaliteten på vägnätet och hantera det eftersatta underhållet. Utskottet påpekar att man också bör överväga att binda anslagsnivån för basunderhållet av transportinfrastrukturen vid kostnadsindex.

Eftersatt underhåll. (4) Det eftersatta underhållet består av det sammanlagda beloppet av reparationskostnaderna för trafikledsegendom i dåligt skick som är i behov av reparationer. Vid ingången av 2022 låg statens eftersatta underhåll för trafikledsegendom på lite mindre än 2,9 miljarder euro. Det eftersatta underhållet av landsvägar uppgick till lite mindre än 1,6 miljarder euro, medan motsvarande siffra för järnvägarna var något under 1,3 miljarder euro till och för farlederna 35 miljoner euro. I slutet av 2022 beräknas det eftersatta underhållet vara uppe i cirka 3 miljarder euro.

(5) Enligt erhållen utredning ökar det eftersatta underhållet för väg- och bannätet år 2023 och under de inkommande åren, både på grund av ökade reparationskostnader och på grund av otillräcklig finansiering. Enligt en grov uppskattning uppgår det eftersatta underhållet i slutet av 2023 till 3,1 miljarder euro utan indexjustering. Köpkraften har försvagats till följd av att jordbyggnadsindexet och tillhörande delindex har stigit, vilket också ökar reparationskostnaderna. På bannätet finns det till följd av att konstruktionerna föråldras ett stort behov av grundliga reparationer av huvudlederna. En särskild utmaning i fråga om kvalitet utgör det omfattande lågtrafikerade vägnätet och privata vägar samt de ökade behoven av grundliga reparationer som riktas till broar och järnvägar. Utskottet oroar sig särskilt för att det sekundära vägnätet blir sämre och anser med beaktande av dess betydelse för försörjningsberedskapen att det är viktigt att tillräckliga anslag anvisas för att trygga det sekundära vägnätets skick.

Utlåtande KoUU 31/2022 rd

(6) Möjligheten att få det eftersatta underhållet att börja minska bör bedömas under nästa regeringsperiod med hänsyn till de finansieringsnivåer för basunderhåll av transportinfrastruktur som anges i den riksomfattande trafiksystemplanen (Trafik 12). Det är viktigt att indexjusteringen av jordbyggnadskostnaderna beaktas i finansieringen.

Kollektivtrafik inklusive flygtrafik

(7) Kollektivtrafiken har under denna regeringsperiod tilldelats betydande finansiering i syfte att trygga basservicen. I fråga om bussbranschen är det viktigaste målet fortfarande att trygga finansieringen på lång sikt.

(8) Utskottet betonar att det fortfarande behöver bedömas vilken finansieringsnivå som är hållbar för kollektivtrafiken för att man ska kunna trygga basservicen och främja kollektivtrafiken och därmed även de klimatpolitiska målen. Trafiken som avtog på grund av epidemin håller på att återhämta sig, men den förväntas inte snabbt återgå till den tidigare nivån, bland annat på grund av distansarbete. De höjda priserna, särskilt bränslepriserna, har också realiserats inom branschen i form av en inflation på cirka 10 procent per år. Utskottet har gjorts uppmärksam på att dessa faktorer medför att anslagen för kollektivtrafik i den aktuella budgetpropositionen leder till ett serviceutbud som minskar avsevärt i förhållande till målen för servicenivån.

(9) Utskottet lyfter fram kollektivtrafikens mångfald och de investeringar och understöd som olika trafikformer behöver. I stadsregionerna utgör lokaltrafiken bestående av buss- och spårtrafik en central del av kollektivtrafiken. Tågtrafiken utgör enligt erhållen utredning stommen för ett koldioxidneutralt kollektivtrafiknät och miljövänliga transporter inom näringslivet i hela landet och till den är också andra trafikformer och regionala trafiksystem kopplade. Utskottet fäster också uppmärksamhet vid tillgänglighetsmålet på tre timmar enligt den riksomfattande trafiksystemplanen (Trafik 12) samt vid flygtrafikens betydelse som en del av kollektivtrafiken och för uppnåendet av målet. Kollektivtrafiken och kollektivtrafiknätet kompletteras av gång och cykel jämte vägar för gång-, cykel- och mopedtrafik och av privatbilism, parkeringsplatser för anslutningstrafik samt taxitrafik.

(9a) Utskottet välkomnar att Transport- och kommunikationsverket har beslutat ålägga en allmän trafikplikt på fem förbindelsesträckor där flygtrafik inte bedrivs på marknadsvillkor. Flygtrafiken och flygplatsnätet spelar en stor roll för näringslivet i regionerna och är viktiga för regionernas livskraft, sociala utveckling och tillgänglighet. Det är dock önskvärt att flygtrafiken bedrivs på marknadsvillkor också på dessa orter, så att det nuvarande flygplatsnätet kan tryggas och flygtrafiken kan utvecklas med utsläppssnåla, och möjligtvis även eldrivna och till storleken mindre flygplan.

(10) Vid utfrågningen av sakkunniga föreslogs en totalreform av upphandlingen av kollektivtrafik inom hela den offentliga sektorn, där man delvis bör utgå från en effektivare klimatpolitik än för närvarande.

Beskattningen. (11) Vid utfrågningen av sakkunniga understöddes särskilt den temporära ändring av mervärdesskattelagen som gäller en temporär nollskattesats för persontransporttjänster. Skatteändringar som är positiva med tanke på konsumentpriserna inom branschen och särskilt

Utlåtande KoUU 31/2022 rd

inom kollektivtrafiken får en allt större betydelse efter de utmaningar som följde av epidemin och på grund av de avsevärt ökade bränslekostnaderna. Lagförslaget har visserligen kritiserats på grund av att de administrativa kostnaderna ökar, men det är fråga om en både effektiv och rättvis politisk metod, eftersom den omfattar alla företag som är verksamma i branschen. Vid sidan av nollskattesatsen är företagens rätt till momsavdrag för inköp en central del av denna skattelösning.

(12) Vid utfrågningen av sakkunniga har det ansetts nödvändigt att se över beskattningen och prissättningen av trafiken i sin helhet för att styra utvecklingen i den riktning som önskas i framtiden och för att trygga finansieringen av trafiksystemet. Regleringen bör stödja ändringar i färd-sätt och utsläppsminskningar samt minska andra olägenheter som trafiken medför för miljön, säkerheten och trafiksystemets funktionsduglighet.

Cybersäkerhet

(13) Förändringarna i Finlands säkerhetspolitiska miljö framhäver cybersäkerhetens betydelse i samhället. Flera cybersäkerhetsrelaterade uppgifter vid Transport- och kommunikationsverket och Cybersäkerhetscentret kan inte längre med de resurser som finns till förfogande skötas med en kapacitet som motsvarar den nuvarande kravnivån för dessa uppgifter. Utskottet välkomnar att dessa utmaningar har beaktats i den aktuella budgetpropositionen.

(14) Sakkunniga har påpekat att det eftersatta underhållet av landets cybersäkerhet kvarstår också efter den föreslagna tilläggsfinansieringen. Därtill kommer det fortfarande att behövas tilläggsfinansieringen för de ökade cybersäkerhetsuppgifterna och andra uppgifter som ett eventuellt Nato-medlemskap medför för Transport- och kommunikationsverket och Cybersäkerhetscentret. Således framhåller utskottet att det också med tanke på försörjningsberedskapen är nödvändigt att se till att det finns tillräckliga anslag för skötseln av kommande uppgifter och avvärjande av eventuella hot.

(15) Utskottet föreslår därför att finansutskottet föreslår ett uttalande om uppföljning av de anslag som krävs för att trygga cybersäkerheten och om tryggande av tillräcklig finansiering.

Riksdagen förutsätter att statsrådet följer upp de anslag som krävs för att trygga cybersäkerheten och vidtar åtgärder för att säkerställa tillräckliga anslag.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunikationsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

att finansutskottet föreslår att riksdagen godkänner uttalandet nedan. (Utskottets förslag till uttalande).

Utlåtande KoUU 31/2022 rd

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet följer upp de anslag som krävs för att trygga cybersäkerheten och vidtar åtgärder för att säkerställa tillräckliga anslag.

Helsingfors 20.10.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Suna Kymäläinen sd
vice ordförande Ari Torniainen cent
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Heikki Autto saml
medlem Sandra Bergqvist sv
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Petri Huru saf
medlem Juho Kautto vänst
medlem Jari Kinnunen saml
medlem Jouni Kotiaho saf
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Joonas Könttä cent
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Jenni Pitko gröna
medlem Mirka Soinikoski gröna
medlem Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.

Utlåtande KoUU 31/2022 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Samlingspartiets utskottsgrupp anser att budgetpropositionen innehåller flera brister, av vilka de mest centrala gäller finansieringsnivån för trafikledsnätet, farledsavgifterna för sjötrafiken, Rundradions finansiering och dieselolja för yrkestrafik. Bristerna i budgetpropositionen måste åtgärdas för att budgeten ska styra trafikplaneringen, basunderhållet av transportinfrastrukturen och utvecklingen av trafikledsnätet samt samhällsekonomin konkurrenskraft i en hållbarare och mer konkurrenskraftig riktning samtidigt som statens skuldsättning, som trappats upp till en ohållbar nivå, stoppas.

Den 12-åriga trafiksystemplanen, finansieringsnivåerna för basunderhållet av transportinfrastrukturen och utvecklingen av trafikledsnätet

Riksdagen har under den pågående valperioden fattat beslut om en historisk strategisk trafiksystemplan (Trafik 12), som bland annat behandlar finansieringen av trafikleder. I planen har man kommit överens om finansieringsnivåer fram till 2032 i fråga om såväl basunderhållet av transportinfrastrukturen som utvecklingen av trafikledsnätet. Tanken är bland annat att det eftersatta underhållet av trafikledsnätet, som är uppe i tre miljarder euro, ska kunna minskas långsiktigt på ett systematiskt sätt.

Samlingspartiets utskottsgrupp ser det som problematiskt att det varken i de årliga budgetförhandlingarna eller i planen för de offentliga finanserna har reserverats tillräckliga anslag för basunderhållet av transportinfrastrukturen och utvecklingen av trafikledsnätet. Anslagen har alltid behövts korrigeras under budgetprocessen. Med tanke på parlamentarismens trovärdighet är det problematiskt att den överenskommelse som nåtts i riksdagen inte har kunnat följas i praktiken.

Därför kräver Samlingspartiets utskottsgrupp att statsrådet och ministerierna såväl i sitt budgetarbete som i planeringen av de offentliga finanserna på längre sikt utgår från den finansieringsnivå som bestämts för basunderhållet av transportinfrastrukturen och utvecklingen av trafikledsnätet i den parlamentariskt fastställda 12-åriga trafiksystemplanen.

Farledsavgifter

I regeringens budget beräknas farledsavgiften vara halverad till ett belopp av 45 miljoner euro under 2023. Farledsavgiften har tagits ut halverad sedan 2015, och detta fortsätter åtminstone till utgången av 2023.

Finland är en exportdriven samhällsekonomi där välfärden är uppbyggd på konkurrenskraftig exportindustri och utrikeshandel. Ur ett kontinentaleuropeiskt perspektiv är Finland logistiskt sett en avlägsen och marginell ekonomi med begränsade tillfartsleder. Det är således livsviktigt att vår exportdrivna ekonomi inte själv inför lagstiftning som blir en belastning för exporten. Fartygstrafiken är en central del av vår försörjningsberedskap och en ovärderlig hörnsten i vår konkurrenskraft.

Utlåtande KoUU 31/2022 rd Avvikande mening 1

Samlingspartiets utskottsgrupp anser att slopandet av farledsavgifterna på ett betydande sätt bidrar till att förbättra landets konkurrenskraft och understöder därför att lagen om farledsavgift upphävs.

Finansieringen av Rundradion

Staten överför årligen hundratals miljoner euro till statens televisions- och radiofond. Med denna överföring finansieras kostnaderna för de allmännyttiga tjänster som Rundradion Ab producerar. Anslagen under moment 31.20.60 höjs årligen enligt index. Det här har efter flera år lett till att Rundradion Ab:s årliga finansieringsnivå har stigit till nästan 600 miljoner euro. Grunden för höjningen är ett index som till en tredjedel består av levnadskostnadsindexet och till två tredjedelar av förtjänstnivåindexet.

Vi anser att den ständigt ökande anslagsnivån, som inte beaktar till exempel de konjunkturväxlingar och marknadstryck som de kommersiella medierna utsätts för, har lett till en situation där Rundradions storlek i förhållande till det kommersiella mediefältet har blivit orimligt stor. Anslagsnivån är immun mot konjunkturväxlingar i en situation där statens skuldsättning ligger på en ohållbar nivå.

Samlingspartiets utskottsgrupp anser att Rundradion inte får stå utanför anpassningsåtgärderna inom den offentliga ekonomin. Därför bör dess finansieringsnivå justeras nedåt och all lagstiftning som skyddar Rundradions finansieringsnivå bör upphävas.

Dieselolja för yrkestrafik

Regeringen beslutade i våras att stödja beredningen av ett så kallat skattestöd för dieselolja för yrkestrafik för att hjälpa utsatta företag inom logistikbranschen. Samlingspartiet godkänner inte att propositionen ännu inte har lämnats. För närvarande är det oklart om regeringen alls ämnar bereda och lämna en proposition om dieselolja för yrkestrafik till riksdagen, för att inte tala om huruvida finansieringen av den har beaktats i budgeten. Samlingspartiet kräver att stödet för dieselolja för yrkestrafik påskyndas och beaktas redan i den nu aktuella budgeten för 2023.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan och

att finansutskottet föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar lagberedningsåtgärder genom vilka lagen om farledsavgift upphävs permanent från och med den 1 januari 2023.

Riksdagen förutsätter att regeringen ändrar lagen om statens televisions- och radiofond och annan lagstiftning så att Rundradion Ab:s finansieringsnivå i statsbudgeten återställs

Utlåtande KoUU 31/2022 rd
Avvikande mening 1

till 2019 års nivå och anslagen under moment 31.20.60 i fortsättningen kan ändras genom en normal budgetprocess.

Riksdagen förutsätter att regeringen och ministerierna i fortsättningen både vid budgetförhandlingarna och vid beredningen av planen för de offentliga finanserna dimensionerar budgetmomenten för basunderhåll av transportinfrastrukturen, utveckling av trafikledsnätet och livscykelfinansieringsprojekt i enlighet med nivån i den parlamentariskt fastställda tolvåriga trafiksystemplanen.

Riksdagen förutsätter att regeringen med snabb tidtabell lämnar riksdagen ett förslag till lag om stöd för dieselolja för yrkestrafik och att detta beaktas i budgeten för 2023.

Helsingfors 20.10.2022

Heikki Autto saml
Jari Kinnunen saml

Utlåtande KoUU 31/2022 rd

Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Underskottet kommer att öka igen från och med nästa år då den ekonomiska tillväxten avtar. Även under de närmaste åren kommer de offentliga finanserna att uppvisa ett klart underskott. På grund av den strukturella obalansen mellan den offentliga sektorns inkomster och utgifter är hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna stort. De ekonomiska utsikterna har försämrats ytterligare sedan våren. Osäkerheten ökar också till följd av Rysslands fortsatta anfallskrig mot Ukraina. Samtidigt påskyndas även energiomställningen, vilket medför kostnader åtminstone på kort sikt. Trots det utmanande ekonomiska läget fortsätter regeringen envist med samma linje som tidigare; regeringen driver fortfarande en överdriven klimatpolitik som kommer att bli dyr både för basindustrin och för medborgarnas boende, leverne och rörlighet. Inte heller jord- och skogsbrukssektorn klarar sig undan regeringens politik.

Sannfinländarnas riksdagsgrupp vill satsa på Finland och finländarna genom att erbjuda vårt land en ny, bättre och mer rättvis riktning, inte bara för nästa år utan också för en tid som sträcker sig över valperioderna. Det krävs omstrukturering och nytänk för att de nuvarande olägenheterna i vårt samhälle ska kunna åtgärdas och den polariserande ojämlikhetsutvecklingen kunna stoppas, i synnerhet i fråga om en överdriven klimatpolitik och gröna krav som är rent ideologiska.

Till skillnad från regeringen är kärnan i Sannfinländarnas riksdagsgrupps politik och utgångspunkten för den alltid finländarnas nationella intresse. Ingen ska lämnas åt sitt öde. Alla finländare ska garanteras goda förutsättningar för framgång genom arbete och företagsamhet. Vi för-svarar också konkurrenskraften och försörjningsberedskapen hos företagen i vårt land.

Vår utskottsgrupp är mycket betänksam över att man i så gott som alla budgetåtgärder har beaktat deras klimatpåverkan utifrån en alltför stram klimatpolitik. I regeringsprogrammet sägs att målen för minskning av utsläppen inom energi- och klimatpolitiken ska motsvara det nationella målet för klimatneutralitet, enligt vilket Finland ska vara klimatneutralt år 2035. Det kräver omfattande åtgärder, och av det lider som det ovan konstateras både det finska folket och vårt näringsliv, för vilket regeringens åtgärder orsakar direkt förfång för konkurrenskraften.

Därför föreslår både vår utskottsgrupp och vår riksdagsgrupp att farledsavgifterna slopas helt och hållet. Det skulle hjälpa i synnerhet sjöfarten och lindra de ekonomiska belastningar som näringslivet i fråga utsätts eller kommer att utsättas för. Det skulle inte helt lösa vårt problem med konkurrenskraften, men det skulle betydligt förbättra de finländska företagens ställning i ett svårt konkurrensläge. Det gäller i synnerhet nu när priset på el är högt och bränsleskatterna och höjningarna av dem redan medför betydande merkostnader för de inhemska företagen. Dessutom medför slopandet av farledsavgiften den behövliga extra flexibilitet som aktörerna behöver i det nuvarande försvårade ekonomiska läget. Gesten skulle också stödja kontinuiteten i sjötransporterna till vårt land.

Utlåtande KoUU 31/2022 rd
Avvikande mening 2

Vi är också oroad över att konsekvenserna av Rysslands aggressionskrig drabbar vårt lands export mer än andra länder och att störningarna i logistikkedjorna i världen får större konsekvenser för Finland. Till exempel belastar det nordliga klimatet vår trafikinfrastruktur.

Finland måste satsa mer på smidig trafik än andra länder, eftersom det eftersatta underhållet enligt olika sakkunnigprognoser kommer att öka ytterligare de inkommande åren. Det eftersatta underhållet börjar minska om de överenskomna nivåhöjningarna görs i finansieringen av basunderhållet av transportinfrastrukturen och finansieringen blir indexbunden i enlighet med den parlamentariska gruppens förslag. I nuläget är det inte så.

Vår utskottsgrupp föreslår därför att följande riksdag förbinder sig till att upprätthålla och utveckla transportnätet på lång sikt (inklusive skogsvägsnätet).

Vi vill också påminna om att uppskattningsvis cirka 85 procent av godstonnaget transporteras på landsvägarna. Likaså har många sakkunniga lyft fram behovet av att med hjälp av ett återbärings-system för drivkraftsskatt kompensera yrkestrafiken för de senaste årens skattehöjningar, vilket också förbättrar näringslivets konkurrenskraft. På detta sätt föreslår vi som grupp skattestöd för dieselolja för yrkestrafik till transportföretagare. Denna fråga, som Sannfinländarna driver, kommer uppenbarligen nu att tas med i utskottets handlingar.

Dessutom vill vår utskottsgrupp fortfarande rikta kritik mot att man med snabb tidtabell återgår till en allt strängare distributionsskyldighet för biodrivmedel. Nivån på distributionsskyldigheten sänktes temporärt i år och den sänkta nivån kvarstår ännu nästa år. För att detta ska kunna utnyttjas fullt ut föreslår vi att distributionsskyldigheten slopas helt och hållet. Vi anser därför att det är beklagligt att distributionsskyldigheten för biodrivmedel höjs till 34 procent fram till 2030.

Avslutningsvis konstaterar vi både som utskottsgrupp och som riksdagsgrupp att det nu handlar om prioriteringar. För närvarande är elen så dyr att den också påverkar gröna investeringar. Eftersom energipriset påverkar allt, kan vi inte så att säga ”plocka russinen ur kakan”, utan vi måste se till helheten, och det som nu behövs är en blåvit omställning.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 20.10.2022

Sheikki Laakso saf
Petri Huru saf
Jouni Kotiaho saf